

FRONT ADVOKATER

Till Kulturdepartementet

*Sänds endast via e-post till ku.remissvar@regeringskansliet.se
(med kopia ku.rs@regeringskansliet.se)*

Göteborg den 30 september 2019

KU2019/01308/RS - FRONT ADVOKATER

Front Advokater inkom den 21 november 2017 som remissinstans med yttrande över departementspromemorian Ds 2017:43 – Konsultation i frågor som rör det samiska folket. Efter att lagförslaget nu behandlats av Lagrådet får Front Advokater inkomma med följande synpunkter.

1 ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Det är positivt att Lagrådet kommit att beakta Front Advokaters tidigare anförda synpunkter. Front Advokater kan i utkastet till lagrådsremissen se steg som tas mot ett ökat samiskt inflytande över frågor som rör samiska angelägenheter. Front Advokater kan konstatera att Lagrådets reviderade lagförslag bättre tillgodoser ett samiskt inflytande i konsultationsprocessen.

Lagförslaget, så som det hittills har utretts och föreslås, inrymmer dock fortsatt oklarheter på flera avgörande punkter. Sammanfattningsvis är det därför Front Advokaters uppfattning att lagförslaget, så som det kommit att utformas, inte kan anses vara tillräckligt utrett och därför inte är ändamålsenligt. Front Advokater avstyrker därför även nu lagförslaget.

FRONT ADVOKATER

2 FÖRTYDLIGANDE

Lagrådet har på s. 32 andra stycket och s. 38 tredje stycket uttalat att Front Advokater anser att Bergsstaten ska vara undantagna från konsultationsskyldighet.

Lagrådet har missuppfattat Front Advokaters resonemang i denna del. Lagstiftaren uppger i tidigare departementspromemoria att konsultationsplikten i undantagsfall kan komma att aktualiseras vid undersökningsarbeten enligt minerallagen. Enligt Front Advokater kan det vid tillämpning av 3 § aldrig komma att bli aktuellt med någon konsultationsskyldighet i dessa fall, inte ens i undantagsfall. Det är därför Front Advokaters uppfattning att förfaranden enligt minerallagen genom nuvarande lydelse i 3 § alltid undantas från konsultationsskyldigheten. Om avsikten är att konsultationsplikten ska kunna aktualiseras vid undersökningsarbeten måste 3 § justeras.

Lagstiftaren vet inte själv när konsultationsförfarandet är tänkt att tillämpas. Det är inte lämpligt att lämna uppgiften att klargöra denna fråga åt rättstillämpningen. Att göra så innebär att förskjuta kostnader för viktiga lagberedningsfrågor till det samiska folket. Ett klarläggande av rättsläget gällande lagens tillämplighet kommer innebära kostsamma processer för samiska företrädare inför domstol. Oreparabla skador för samerna riskerar också att uppkomma. Lagens mer precisa tillämpningsområde behöver därför klarläggas innan lagen kan antas.

3 SYNPKTER PÅ LAGRÅDSREMISSEN I SAK

Front Advokater har tidigare framfört ett antal synpunkter på konsultationsförfarandet som sådant. De primära invändningarna har främst rört *med vem* konsultation ska ske, *om vad* konsultation ska ske samt *vilken betydelse* som ska tillmätas den information som framkommer under konsultationen.

3.1 Konsultation ska ske med samiska företrädare

Front Advokater har tidigare framfört det grundläggande behovet i att hörsamma samerna i frågor som rör samiska angelägenheter. Lagrådet föreslår nu att Sametinget tillfrågas om vilken inställning de har till andras deltagande i konsultationsförfarandet.

FRONT ADVOKATER

I en lag som syftar till att främja det samiska folkets inflytande över samiska angelägenheter är det grundläggande att det samiska folket, och ingen annan, konsulteras. Skulle andra aktörer än berörda sameer bjudas in är risken stor att dessa representerar mot samerna stående intressen. För att konsultationsskyldiga myndigheter på ett verkligt sätt ska ha möjlighet att inhämta det beslutsunderlag myndigheten behöver för att ge samerna inflytande krävs att maktbalansen i konsultationerna upprätthålls. Front Advokater instämmer därför i Bergs Kommun beskrivning av den problematik som anförs på s. 71, "...[det] finns en överhängande risk om flera deltar i konsultationen att samerna hamnar i minoritet vilket skapar en obalans i konsultationsförfarandet". Andra än samiska företrädare bör därför inte involveras i konsultationsförfarandet. Det är samerna som bäst känner samiska angelägenheter.

Om det i lag ska finnas en möjlighet för andra än samerna att delta i konsultationsförfarandet är Front Advokater av uppfattningen att det alltid föreligger starka skäl för myndigheterna att vara restriktiva och som huvudregel avstå från att tillämpa denna möjlighet.

Vidare, eftersom Sametinget inte utan fullmakt har rättslig behörighet att företräda berörda samebyar, samiska organisationer och enskilda sameer är det lämpligt att även dessa inkluderas i det tillägg Lagrådet föreslår. Utöver Sametinget skulle alltså berörda samebyar, samiska organisationer och enskilda sameer tillfrågas om sin inställning till andras deltagande i konsultationsförfarandet. Ett sådant förtydligande i lag hade varit en önskvärd precisering som bättre återger det faktum att det i realiteten är samebyar, samiska organisationer samt enskilda sameer och inte Sametinget, som berörs av myndigheternas olika beslut.

3.2 Förslaget har negativa ekonomiska konsekvenser för samerna

Front Advokater har tidigare påtalat de negativa ekonomiska konsekvenser lagförslaget har för samerna och för Sametinget. Lagrådet bedömer att Sametinget i och med det nya lagförslaget kommer att få en ökad arbetsbelastning. Lagrådet anför samtidigt att Sametinget måste förstärkas med nya årsarbetskrafter, men att denna problematik som utgångspunkt ska hanteras inom de ramar riksdagen beslutat.

Ekonomiska resurser kommer vara avgörande för det verkliga genomförandet av konsultationer med samerna. Som lagförslaget är utformat kan konstateras att stora kostnader för genomförandet av dessa konsultationer kommer att belasta Sametinget och andra samiska företrädare. Med anledning av de många oklarheter som föreligger kring tillämpningen av den

FRONT ADVOKATER

nya lagen har Front Advokater svårt att se att de extra anslag som tilldelats Samtinget för 2018 skulle vara tillräckligt. Då lagförslaget inte inrymmer några bestämmelser om ersättning för medverkan vid konsultationer kommer det för lagens genomförande vara avgörande att Sametinget och andra samiska representanter har de ekonomiska förutsättningar som krävs för att delta vid konsultation. Eftersom dessa kostnader kommer belasta samerna är det av särskild vikt att konsulterande myndigheter visar särskilt hänsyn och hörsammar samernas önskemål om form och plats för konsultationen.

3.3 Myndigheternas svårigheter att anta ett samiskt perspektiv

Front Advokater har framfört synpunkter kring de svårigheter som finns för svenska myndigheter att bestämma vilka ärenden och situationer som kan anses vara av särskild betydelse för samerna. Lagrådet påtalar vikten av att myndigheterna i sin bedömning av sin konsultationsskyldighet har att anlägga ett samiskt perspektiv.

Front Advokater instämmer i att det är nödvändigt för myndigheterna att anlägga ett samiskt perspektiv då man har att bedöma en frågas betydelse för samerna. Samtidigt har svenska myndigheter historiskt sett haft stora svårigheter med att beakta, överblicka och bedöma ett ärendes faktiska betydelse för det samiska folket. Som Sáminourra påtalar på s. 48 kan det idag anses att det "... saknas kompetens om samiska förhållanden och näringar hos svenska myndigheter vilket gör att gränsdragningarna i den nya lagen sannolikt kan komma att bli till samernas nackdel genom att konsultationsskyldiga parter hellre exkluderar än inkluderar frågor som bör rymmas inom konsultationsskyldigheten". För anläggande av ett verkligt samiskt perspektiv vid bedömning av en frågas betydelse för samerna är det därför av grundläggande betydelse att svenska myndigheter både konsulterar och hörsammar berörda samers synpunkter i sin beredning av ärenden.

3.4 Samiska synpunkter måste inverka på myndigheternas beslut

Front Advokater har påtalat vikten av att det samiska deltagandet vid konsultationer måste få en avgörande betydelse på myndigheternas beslut. Lagrådet anser att samernas ståndpunkter i ärenden bör kunna variera beroende på vilka av deras rättigheter som kan påverkas och omfattningen av denna påverkan.

FRONT ADVOKATER

För genomförandet av en meningsfull konsultation är det av avgörande betydelse att samernas synpunkter får faktisk påverkan på myndigheternas beslut. Sverige har genom åren fått motta kritik för sin hantering av samerna som urfolk och för sin bristande hänsyn till samernas rättigheter. För att följa bland annat FN:s urfolksdeklaration krävs därför ett långtgående samråd med samerna där deras synpunkter får ett avgörande inflytande över myndigheternas beslut. Utan ett verkligt samiskt inflytande över samiska angelägenheter kan Sverige inte anses värna det samiska folkets rätt.

3.5 Särskild besvärsmätt är nödvändig för ett samiskt inflytande

Front Advokater har framfört kritik mot att det i lagförslaget utlämnats en särskild besvärsmätt. Lagrådet anser att så gott som samtliga ärenden enligt konsultationsordningen går att få överprövade i någon form.

Front Advokater anser fortsatt att det för uppfyllandet av lagens syften är nödvändigt med en särskild besvärsmätt. Som Lagrådet anför, på s. 90, finns det goda skäl för att i lagen införa en sådan särskild överklaganderätt. Lagrådet anser dock att det med hänvisning till det förvaltningsrättsliga systemet skulle vara komplicerat och krävande att införa sådana rättsmedel.

En särskild besvärsmätt utgör ett sådant grundläggande verktyg med vilket det samiska folket skulle ges möjlighet att föregripa allvarliga ingrepp i samiska angelägenheter. Med särskild besvärsmätt hade samerna getts möjlighet att vid domstol erinra fall av bristande konsultation innan dess att ett ärende lämnats för beslut hos myndigheten. När väl regering, statliga myndigheter, landsting och kommuner fattat beslut kan skada för det samiska folket ofta redan vara ett faktum. Det föreligger därför skäl att i beredningen av denna lag vidare utreda och låta komplettera den lista över nödvändiga lagändringar som Lagrådet föreslår med införandet av en särskild besvärsmätt.

Det kan med hänsyn till lagens syften – att ge samerna ökad delaktighet i beslutsprocesser och främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter – inte anses försvarligt att utesluta legitim besvärsmätt med hänvisning till lagtekniska svårigheter.

FRONT ADVOKATER

Göteborg som ovan

Camilla Wikland
Advokat

Daniel Maxstad
Jurist